

Proiect “România 2020”¹

Project “Romania 2020!”

Gheorghe Falcă,
Primăria Municipiului Arad

Abstract

The „Romania 2020” Project endorses the promotion of the idea that Romania needs now a new vision, a new national project, which can fructify and coherently curdle all sector reform, be it public administration, education or health and social insurance political systems.

Key words: *civil society, political class, projects*

Pe parcursul paginilor acestui volum, cu fiecare capitol, am analizat, diagnosticat și am încercat să oferim, punctual, soluții pentru fiecare dintre domeniile socio-economice și administrative în care se desfășoară politicile și inițiativele ce modelează România contemporană. Am insistat mai cu seamă pe viciile și tarele care afectează buna guvernare sau eficiența utilizare a resursei umane de care dispune România azi, pe dezechilibrele și pe calibrarea defectuoasă din domeniile administrației locale ori ale salarizării bugetariale, pe întârzierile din domeniile-cheie ale dezvoltării unei țări, precum educația, asistența socială ori sănătatea. Am oferit de fiecare dată argumente concrete, punctuale, bazate în primul rând pe cifre, statistici și analize aplicate, pentru a susține teza că toate sectoarele socio-economice și administrative au nevoie imperială de reformă. Fie și printr-un simplu efect de acumulare, am făcut toate acestea tocmai pentru a promova ideea că România are nevoie acum de o nouă viziune, de un nou proiect național, care să fructifice și să închege coerent toate reformele sectoriale, fie că e vorba de administrația publică, de cea a învățământului ori a sistemelor politice de sănătate și asistență socială.

În cuvântul de deschidere al acestui volum ne afirmăm crezul că România se află într-un moment în care e imperios necesar să-și asume, prin clasa politică, societate civilă ori simpli-dar responsabili – cetățeni, un nou

---

¹ Parțial, acest studiu a fost publicat în volumul: Gheorghe Falcă, *Proiect România 2020*, Editura Cartea Veche, București, 2011.

proiect de anvergură. Pentru că, odată atinse obiectivele noastre de integrare euro-atlantică, societatea românească pare să fi abandonat orice obiectiv care să țină de o viziune națională, asumând doar adaptări punctuale ale unor imperative ori condiționalități mai degrabă tehnice. Chiar criza economică, depășirea ei fiind înțeleasă ca obiectiv național, nu a prilejuit o catalizare e energiilor, a inițiativelor, a ideilor și a soluțiilor, traversarea și depășirea ei constituind mai degrabă un prilej de dispută politicianistă.

Or, o asemenea șansă de solidarizare și de construire a unei noi viziuni despre statul român a fost ratată de mulți politicieni. Ba, mai mult, aceștia au folosit prilejul pentru a polariza și a desolariza societatea. Argumentele *ad hominem* și populismul au fost preferate (de unii) strategiile de anvergură, discursul demagogic acoperindu-l, în unele medii, pe al celor care susțineau, și însă susțin, că România are nevoie de o reformă sistemică profundă. Discursul și viziunea celor care cred că statul român, așa cum s-a dezvoltat post-revoluționar, este viciat de cârpăceli sociale cu caracter electoral, de supracalibrarea unei administrații publice care își ține nu doar cetățenii, ci și angajații într-o stare de dependență, de modul ineficient, nedrept ori chiar fraudulos în care sunt alocate resursele unui dintre cele mai mici bugete din Uniunea Europeană.

Din fericire, cei care am pus aceste diagnostice am fost și cei care am demarat proiectul de reformă a statului, oferind o viziune nu doar necesară, dar și dezirabilă forțelor politice, civice și economice active și responsabile din România. Am numit, în deschiderea volumului, acest proiect *Societatea vie*. *Societatea vie* e un concept ce ține mai degrabă de filosofia politică, de un angajament ideologic de dreapta, un concept care amprentează doctrinar toate analizele și soluțiile propuse în paginile acestui volum. Pentru că, așa cum am mai afirmat, *Societatea vie* e cea a cetățenilor liberi, responsabili și activi în comunitățile lor și în aria lor de activitate. E o societate a meritului (a salariilor și a pensiilor meritate, de pildă), a libertății (de inițiativă), a dinamismului și responsabilității (de pildă cea a contractului dintre o administrație publică puternică, dar discretă și cetățeanul plătitor de taxe îndreptățit să ceară socoteală pentru calitatea serviciilor pe care această administrație i le pune la dispoziție).

Dincolo însă de aceste repere doctrinare, *Societatea vie* are nevoie și de câteva repere tehnice, are nevoie de obiective, de strategii și inițiative concrete. Unele dintre aceste obiective și strategii au fost numite și descrise pe parcursul capitolelor acestui volum. Altele, pe care le putem corela cu cele descrise anterior, rezultă din poziția noastră de membru al Uniunii Europene.

Uniunea Europeană este un organism aflat în continuă prefacere și într-un perpetuu proces de construcție instituțională, administrativă, socială, economică și culturală. Cel mai recent proiect strategic al Uniunii Europene, consecință a unei evaluări critice a *Agendei Lisabona*, este *Strategia Europa 2020*.

Fiind membru al acestui prestigios club care se reinventează permanent, este de multe ori stupefiantă rezistența la reformă și suspiciunea față de orice inițiativă de schimbare structurală pe care le dovedesc mulți dintre politicienii noștri (și nu numai). Instalați confortabil în propria clasă (ori casă) și în iluzia eficienței și echității unui stat social care descurajează meritul și redistribuie insuccesul, acești lideri politici ori reprezentanți ai puterilor statului de drept par să încerce doar o continuă adaptare a organismelor și a legislației statului la un proiect unic de păstrare a propriilor privilegii și imunități, mai degrabă decât la unul care să fie în consens cu apartenența noastră la prestigiosul club al țărilor membre ale Uniunii Europene. Absorbția fondurilor europene, intrarea în Spațiul Schengen, adoptarea euro sunt obiective care cunosc la unii politicieni adaptări dacă nu frauduloase, măcar politicianiste. Or, de vreme ce astfel de obiective tehnice nu sunt asumate onest și implementate competent, cum putem spera ca acești politicieni declarativ pro-europeni să asume un proiect mai larg și de durată cel puțin medie, un proiect ce ar avea la bază o viziune coerentă despre statul român în context european și care ar urmări obiective pe cât de generoase, pe atât de concrete, precum cele ale *Strategiei Europa 2020*.

Ce este *Strategia Europa 2020*? La data de 3 martie 2010, a fost publicată *Comunicarea Europa 2020* – o strategie pentru creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, care reprezintă viziunea de creștere economică a Europei pentru următorii zece ani. Potrivit documentului, obiectivul general este acela de transformare a economiei UE, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială. Se propune o abordare tematică a reformelor, concentrată pe trei priorități interdependente:

- *creștere inteligentă* prin dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare, o economie în care producerea, circulația și valorificarea informației au un caracter democratic, funcționând într-o rețea din ce în ce mai automatizată;
- *creștere sustenabilă* prin promovarea unei economii mai ecologice și mai competitive, bazată pe utilizarea mai eficientă a resurselor, astfel

încât, asigurându-se satisfacerea nevoilor generațiilor curente, să nu fie periclitată șansa generațiilor viitoare;

- **creștere incluzivă** prin promovarea unei economii cu grad înalt de ocupare, care să genereze coeziune socială și teritorială și care să ducă la eliminarea disparităților economice și sociale **care nu sunt bazate pe merit.**

Aceste priorități principale de dezvoltare strategică sunt reglate de mai multe **obiective** concrete, pe parcurs. Pentru orizontul anului 2020, aceste obiective sunt:

- A. Ocuparea forței de muncă: o rată de ocupare a forței de muncă de 75% în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani.
- B. Cercetare, dezvoltare și inovare: un nivel al investițiilor publice și private în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul UE.
- C. Schimbări climatice și energie: reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră (sau chiar cu 30%, în condiții favorabile) față de nivelurile înregistrate în 1990; creșterea ponderii surselor de energie regenerabile până la 20%; creșterea cu 20% a eficienței energetice.
- D. Educație: reducerea abandonului școlar la sub 10%; creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani.
- E. Sărăcie și excluziune socială: reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale.

După această trecere în revistă a principiilor și a obiectivelor strategice, să vedem care sunt inițiativele emblematice, la nivelul Uniunii Europene, dar mai ales cele pe care trebuie să ni le asumăm, la nivel național, fiecare membru, construind astfel un proiect coerent cu cel al organismului supranațional. Și, mai ales, să vedem în ce măsură ceea ce am început în România să întreprindem sub numele generic de *reformă a statului* se integrează cu strategia pan-europeană.

Fiecare dintre prioritățile strategice ale UE pentru anul 2020 trebuie susținute de inițiative numite în *Strategie* „emblematică”. Astfel, creșterea inteligentă subsumează următoarele inițiative:

- *O Uniune a inovării*, inițiativă prin care își propune să **reorienteze politica în materie de cercetare, dezvoltare și inovare către domenii care prezintă provocări majore pentru societate** (schimbări climatice, utilizarea eficientă a energiei și resurselor, schimbări demografice, sănătatea populației, etc.) li să **consolideze**

toate verigile din lanțul inovării, de la cercetarea fundamentală la comercializare.

- *Tineretul în mișcare*, inițiativă prin care Strategia își propune: să-i ajute pe studenți și pe stagiară să studieze în străinătate, **să-i pregătească mai bine pe tineri pentru piața muncii, să îmbunătățească performanțele universităților europene** și să le facă mai atractive pe plan internațional, să amelioreze toate aspectele legate de educație și formare (exceleță academică, egalitate de șanse etc.).
- *O agendă digitală* pentru Europa, inițiativă prin care și propune să creeze o piață digitală unică, bazată pe internet rapid și ultrarapid și pe aplicații interoperabile, acces universal și, până în 2020, o viteză a internetului de peste 100 Mbps în peste 50% din locuințele din Europa.

Trebuie spus că toate țările din UE adaptează la propria lor situație cele 5 obiective principale stabilite la nivelul Uniunii. Obiectivele naționale vor fi folosite pentru a măsura progresele înregistrate în atingerea obiectivelor generale ale Strategiei Europa 2020.

Cum stă România în acest moment și care sunt perspectivele ei de a urma eficient aceste inițiative strategice ale creșterii inteligente? Poate că cel mai bine stăm actualmente în ceea ce privește viteza conexiunilor la internet. Dincolo de disconfortul urban creat de cablajele uneori haotice, în România se află câteva orașe din topul mondial, nu doar european, al vitezei conexiunii la internet. Dar această situație favorabilă e doar rodul inițiativei private într-un domeniu cu o surprinzătoare dezvoltare post-revoluționară.

Când analizăm performanța instituțională, legislativă și administrativă în domenii precum pregătirea tinerilor pentru piața muncii și creșterea performanței universităților, diagnosticul dat, de pildă, în capitolul rezervat Cenușăresei Educației, nu este deloc îmbucurător. Creșterea spectaculoasă, dar aberantă, a numărului de studenți în România, proliferarea centrelor universitare în orașe lipsite de tradiția culturală (sau măcar economică) solidă, serii anuale de examene de bacalaureat viciate de pregătirea (citește: tocirea) unor subiecte irelevante sau chiar de corupție, toate acestea nu au condus la o mai mare atractivitate a pieței muncii din România din punct de vedere al calificării superioare. Investitorii sunt atrași de fapt de forța de muncă ieftină a cărei calificare și-o asumă adesea.

Reforma actuală a sistemului educațional, trebuie încă o dată subliniat, are în vedere și depășirea acestor neajunsuri. Transformarea universităților în centre performante care să ofere diplome credibile, având

cu adevărat rol de certificare a competențelor, se poate face și prin demantelarea relațiilor de castă, uneori de-a dreptul dinastice, care „reglează” viața multor universități din România. Reîntoarcerea acasă a studenților și a doctoranzilor români de la universități de prestigiu din străinătate nu poate fi realizată fără ca sistemul să devină cu adevărat ofertant, depășind încremenirea confortabilă doar a celor care nu-și mai pot aduce aportul la sporirea performanței universitare.

La fel, reforma actuală oferă șansa unui învățământ cu adevărat relevant pentru lumea de azi și cu adevărat eficient, depășind astfel stadiul descalficant în care elevii români obțin rezultate slabe și foarte slabe la testările internaționale standardizate.

În ceea ce privește al doilea principiu al Strategiei, prioritatea creșterii sustenabile este susținută de două inițiative majore:

- *O Europă eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor* ce urmărește reducerea dependenței creșterii economice de resurse și energie, în special prin diminuarea emisiilor de CO₂, îmbunătățirea securității energetice, reducerea cantității de resurse utilizate.
- *O politică industrială adaptată erei globalizării* presupune o mai bună adaptare la globalizare, o **concentrare a eforturilor de depășire a crizei economice prin sprijinirea spiritului antreprenorial**, pentru ca **interprinderile europene să devină mai performante și mai competitive** acoperind toate elementele lanțului valoric din ce în ce mai globalizat, de la accesul la materii prime la serviciile post-vânzare.

Dacă vorbim de combaterea emisiilor cu CO₂, a poluării în general, trebuie să spunem că aceste fenomene cu impact global au la bază fenomene cât se poate de localizate. De aceea, în spiritul proiectului *Societății vii* – de revitalizare a responsabilității în comunitate- putem afirma că astfel de inițiative trebuie să-și găsească răspunsul și soluțiile la nivel micro, la nivelul cetățenilor interesați de ceea ce se întâmplă la nivelul comunității lor. **Presiunea și acțiunile acestor cetățeni asupra administrațiilor locale reformate (în sensul eficienței și responsabilizării față de comunitate) pot conduce la rezultate rapide**, care să șteargă urmele catastrofei ecologice lăsate în urma sa de comunism și care să răspundă viu provocărilor ecologice lansate de piața liberă și de societatea de consum.

Dacă analizăm provocarea economică a globalizării, trebuie să subliniem că anii de recesiune au fost un bun prilej, fructificat de guvernul coaliției de dreapta, de a face o **trecere de la creșterea economică bazată**

pe consum și risipă a resursei bugetare, către o creștere bazată pe producția de bunuri industriale finite și export. Un semn al competitivității acestor produse este faptul că principalii parteneri comerciali ai României sunt alte țări membre ale Uniunii Europene. Așadar, în ultimii ani, România începe să facă față cu succes pe o piață cât se poate de competitivă. Desigur, înregistrăm încă deficit comercial, iar unele domenii, cum este agricultura, sunt departe de adevăratul potențial de productivitate și competitivitate. Însă, folosind lecțiile anilor de recesiune, a inițiativelor naționale de stimulare a spiritului antreprenorial (mai cu seamă în rândul tinerilor), urmând în același timp parcursul *Strategiei*, rezultatele pe termen mediu nu vor întârzia să apară.

Puternic corelat cu principiul sustenabilității este și cel al incluziunii. Cum intenționează UE să stimuleze *creșterea favorabilă incluziunii*? Cu ajutorul a două inițiative majore:

- *O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă*, prin care își propune să ajute cetățenii să dobândească **noi competențe**, să se adapteze la schimbările de pe piața muncii și **să se reorienteze profesional**, să modernizeze piețele muncii pentru a spori **productivitatea muncii** și rata de ocupare a forței de muncă, pentru a reduce șomajul și pentru a asigura durabilitatea modelelor sociale europene.
- *Platforma europeană de combatere a sărăciei*, prin care își propune să asigure coeziunea economică socială și teritorială, să garanteze respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor care suferă de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale și să le asigure acestora un trai demn și un **rol activ** în societate.

E limpede, din expunerea celor două inițiative, care trebuie să fie răspunsul României: reorientarea resurselor financiare și instituționale dinspre asistarea socială a celor aflați (de multe ori de bună-voie) în afara pieței muncii, către programe de incluziune prin crearea de noi competențe și reorientare profesională. Există, din pricina unei practici vicioase a statului de a-i asista indefinit și ineficient pe cei fără loc de muncă, o puternică inerție la nivel de mentalitate. Ca experiență personală, putem aduce mărturie următorului fapt: în cadrul unui târg de locuri de muncă, cele mai multe CV-uri le-am văzut depuse pe pupitrul unui angajator care avea nevoie de paznici; alți angajatori, producători industriali, deși avansau propunerea unui stagiu inițial de calificare, nu aveau nici pe departe atât de mult succes în rândul celor aflați în căutarea unui loc de muncă (de fapt, în căutarea unui loc de muncă necalificată).

Iată de ce noul Cod al muncii, flexibilizând și modernizând relațiile dintre angajat și angajator, este salutar. Primele efecte ale acestui nou Cod s-au arătat deja, ele fiind, în ciuda spaimelor demagogice ale detractorilor săi, în primul rând spre beneficiul angajaților: scoaterea la lumină a sute de mii de lucrători la negru. În continuare, mai ales în sectorul public, cel privat autoreglându-se, flexibilizarea va muta accentul dinspre o relație de muncă reglată de intensitatea vocală a unui lider sindical către evaluarea obiectivă care pune accent pe performanță și competență.

Pentru a garanta că fiecare stat membru pune în aplicare *Strategia Europa 2020* ținând cont de situația sa specifică, cele cinci obiective stabilite la nivel pan-european sunt transpuse în obiective naționale menite să reflecte măsura în care fiecare țară poate contribui la efortul general. În acest sens, va avea loc un dialog cu Comisia, pentru a se analiza conformitatea obiectivelor naționale cu cele europene. Fiecare țară își stabilește obiectivele naționale în cadrul programului național de reformă, care trebuie prezentat în luna aprilie a fiecărui an, și care trebuie să aibă în vedere **condițiile instituționale de atingere a obiectivelor**. Le prezentăm rând pe rând pe cele mai importante, așa cum apar în *Strategie*, evidențiind și felul în care ele sunt în curs de îndeplinire în România.

- Refacerea *stabilității* macroeconomice. Este un obiectiv de care România s-a apropiat deja la începutul acestui an, odată cu ieșirea din recesiune. România a devenit chiar un exemplu, prin măsurile de austeritate luate de timpuriu, pentru state precum Grecia, Italia sau Spania. Totodată, recalibrarea aparatului administrativ al statului, eficientizarea colectării și cheltuielilor bugetare, mutarea accentului dinspre asistență socială și privilegii acordate electoral către încurajarea inițiativei și a meritului, toate aceste elemente de reformă pot conduce către atingerea deplină a acestui obiectiv.
- Redirijarea *finanțelor publice* către o dezvoltare sustenabilă. E nevoie, așa cum am subliniat pe întreg parcursul volumului, de o direcționare a resurselor către investițiile ce asigură o dezvoltare economică sănătoasă și de eficientizarea prin recalibrare a aparatului de stat.
- *Dezvoltarea infrastructurii*. Poate că în acest domeniu România are cel mai mult de recuperat. De la dezvoltarea infrastructurii de transport – deja folcloricele autostrăzi, dar și transportul feroviar și naval – la recalibrarea infrastructurii din sănătate ori dezvoltarea pe mai departe a infrastructurii de comunicare. Totuși, evoluțiile recente sunt încurajatoare: demersurile de transparentizare și eficientizare a

cheltuielilor din banii publici și atragerea fondurilor de investiții exterioare, introducerea standardelor de cost pentru lucrările de infrastructură, introducerea standardelor de contractare impuse de Federația Internațională a Inginerilor Consultanți, adoptarea noilor norme ale legii exproprierii pentru cauza de utilitate publică reprezintă șansa de a îmbunătăți activitatea și rezultatele în procesul de reabilitare a domeniului transporturilor și al infrastructurii. Totodată, în sistemul sanitar, reducerea numărului de spitale prin transformarea celor neperformante în azile sau alte instituții cu caracter social oferă un sens – mai adecvat nevoilor cetățeanului – dezvoltării infrastructurii în acest domeniu.

- *Creșterea productivității muncii.* Productivitatea muncii în România se situează încă la mai puțin de 50% din media europeană. Gradul scăzut de tehnologizare, slaba calitate a utilajelor, deficiențele de organizare și de management, sunt factori caracteristici pentru România și care infleuțează negativ productivitatea. Analiza la nivel de ramuri economice arată că cea mai mare productivitate se înregistrează în sectorul financiar-bancar, sector ce stimulează importurile și acumularea de datorii și nu exporturile și acumularea de resurse. Cea mai scăzută productivitate se înregistrează în agricultură, o ramură în care activează peste un sfert din populația ocupată. Singurele sectoare cu productivitate ușor peste medie și care sunt orientate către export sunt industria metalurgică și fabricarea autovehiculelor de transport rutier.

Acestor condiții instituționale li se adaugă, în Strategia Europa 2020, și altele, pe care România, privind către același orizont, trebuie să le îndeplinească: *coordonarea* politicilor economice între statele membre, *promovarea* coeziunii economice, sociale și teritoriale, *monitorizarea* eficientă, *asigurarea* calității, fiabilității și promptitudinii datelor statistice de către statele membre, *implicarea* parlamentelor naționale, a partenerilor sociali și a regiunilor, a tuturor părților interesante etc.

România, clasa politică și cetățenii trebuie să vadă în această *Strategie* o oportunitate de a asuma și de a duce la îndeplinire un proiect al unei elite democratice și economice, cum este Uniunea Europeană. Adoptând și adaptând principiile și țintele *Strategiei*, România poate să-și ofere șansa de a deveni un membru activ, dinamic și responsabil al Uniunii. Suntem, deocamdată, un membru important din punct de vedere al suprafeței și al numărului de locuitori. Din păcate, acestea sunt resurse

latente, insuficient utilizate, dacă luăm în considerare, de pildă, performanța agricolă sau turistică a României ori utilizarea precară a resursei demografice aflate, și la noi, ca și în restul Europei, în scădere. Totuși, deși aflată poate în cel mai bun moment al istoriei sale moderne, România are un comportament de stat marginal, de rang secund. E o atitudine difuză în aproape întreaga societate românească, o societate ruptă de clasa ei politică – incapabilă să ofere proiecte coerente pentru statul român – și de instituțiile care reglează viața ei economică și socială – instituții incapabile să se reformeze în interesul cetățeanului. O astfel de societate trebuie vindecată. Trebuie să-i fie insuflăte noi energii, o nouă atitudine pozitivă, măcar pornind de la mândria firească de a face parte dintr-o elită a țărilor lumii – țările membre ale Uniunii Europene. Trebuie depășite dezamăgirile tranziției și frustrările crizei pentru a începe să clădim o societate a meritului, eficienței, onestității, solidarității, proprietății și competenței, adică a acelor valori care au clădit Europa unită. Dacă pentru Uniunea Europeană, criza s-a dovedit un prilej de reevaluare și de asumare ale unui nou proiect de dezvoltare, cu atât mai mult acest lucru trebuie să se întâmple și în România. *Proiectul România 2020* poate juca rolul proiectului post-aderare care, din nefericire, ne-a lipsit până acum. Un proiect care să dea fermitate și coerență angajamentelor noastre sectoriale, trezind și utilizând ideile, inițiativele și energiile celor care cred că lehamitea sau politicianismul nu sunt răspunsurile adecvate și că europenitatea noastră e un titlu de care putem fi mândri, dar față de care trebuie să ne arătăm și responsabili.

Societatea vie, ca proiect pentru *România anului 2020*, mizează pe acei oameni care se simt deopotrivă mândri ca români și europeni, dar care știu că multe sunt încă de schimbat și că reformele nu mai pot suferi amânare. *Societatea vie: proiect România 2020* îi caută pe acei oameni care își doresc un altfel de stat și o altfel de societate, oameni care înțeleg să-și asume un ideal pe care să-l urmeze, ducându-l la îndeplinire, prin realizarea unor obiective tehnice într-un orizont rezonabil de timp. *Societatea vie: proiect România 2020* este o viziune generoasă doctrinar și coerentă tehnic a celor care astăzi par puțini. Dar e proiectul care va fi înfăptuit de acei oameni care doresc un stat puternic – pentru că e eficient – și discret- prin faptul că oferă siguranță, dar și libertate deplină cetățenilor săi activi și responsabili.

Ajunși în acest punct, credem că este necesar și folositor să ne întrebăm dacă – și în ce măsură – proiectul european asumat de noi, ca țară, în orizontul anului 2020, poate fi amprentat, coordonat și dus la îndeplinire

de o forță politică explicit orientată doctrinar. Or, poate că dimpotrivă, acest proiect suprastatal, dar care se realizează prin adaptări naționale și inițiative locale, este unul trans-ideologic și care, fiind atât de ambițios, general și generos, se poate lipsi de abordările doctrinare.

Convingerea noastră este că *Strategia Europa 2020*, enunțând principii, priorități și obiective generale, solicită, ba chiar ne provoacă în direcția găsirii unor soluții și căi naționale, regionale și locale, care să ducă la atingerea obiectivelor europene. Cu alte cuvinte, *Strategia Europa 2020* nu încearcă o uniformizare și nu trebuie să ne inducă ideea unui conformism birocratic, în care asperitatea evident tehnică a unora dintre obiective să netezească până la indistinție matrița doctrinară prin care, local, sunt modelate soluțiile. Fiecare țară membră a Uniunii se află acum într-o anumită etapă, mai mult sau mai puțin avansată, în îndeplinirea obiectivelor *Strategiei*. Iar plasarea într-o anumită etapă actuală este rezultatul unui parcurs particular, uneori de decenii, un parcurs nu doar economic, ci și politic, social și cultural. Însăși criza economică a afectat în mod diferit țările Uniunii, tocmai în funcție de parcursul precedent, reglat ideologic de partidele aflate la guvernare, al fiecărei țări. Ar fi, așadar, o naivitate din partea noastră să nu luăm în considerare componenta doctrinară care a orientat acest parcurs (diferit al Germaniei față de Grecia, al Portugaliei față de Polonia, etc.) în care orientarea ideologică a guvernanților a propus un anumit model de stat și un anumit model de societate.

România se află și ea într-o anumită etapă de dezvoltare orientată ideologic, într-un moment care trebuie evaluat cu maximă atenție și sinceritate. Propunând *Societate vie: proiect România 2020* ca model și viziune de dezvoltare pe termen mediu, ofeream de fapt, așa cum am dezvăluit și pe parcursul capitolelor-diagnostic, și o evaluare a unei stări de fapt: aceea că, în ultimele decenii și într-o bună parte din istoria sa, România a ales un model de dezvoltare centrat pe stat. Un astfel de model, prin esența sa, aduce permanent atingere libertăților (economice, prin vicierea cadrului concurențial și al regimului proprietății; civice, prin erodarea până la dispariție a valorilor morale care întemeiază sănătos orice comunitate; sociale, prin menținerea unor arii de subdezvoltare, a înfeudării și a dependenței cetățeanului și prin perpetuarea privilegiilor unor caste, în absența criteriilor meritului și performanței).

Iată de ce, indicând pe parcursul volumului deficiențele ce trebuie rezolvate prin reforma statului, **nu am urmărit să ofer cititorilor un alt model de dezvoltare centrat pe stat, ci unul centrat pe cetățeanul liber și responsabil.** Un model centrat pe societate, o societate revitalizată.

Este însă *Societatea vie*, ca proiect pentru România anului 2020, un model care își propune să diminueze dramatic rolul statului, după modelul *laissez-faire*-ului radical? Credem că soluțiile oferite pe parcursul volumului nu îndreptățesc avansul într-o asemenea direcția ultraliberală. Totuși, trebuie să subliniem faptul că proiectul nostru are în vedere soluții liberale, mai ales în ceea ce privește rolul statului social, omniprezent și ineficient, un stat care mai degrabă dereglează mediul economic decât îl susține, reglează și arbitrează.

Am vorbit în paginile anterioare despre dezideratul unui stat puternic. Cum poate fi acesta îndeplinit concomitent cu acela, la fel de important, de societate puternică, vie? Care este modelul doctrinar care servește atingerii acestor două deziderate? Dacă ne referim la economie, considerăm că **modelul doctrinar al creștin-democrației germane și al economiei societae de piață** este unul mai mult decât recomandabil ca premisă a soluțiilor posibile pentru România.

Economia socială de piață este un concept propus pentru prima oară de Alfred Muller-Armack și adoptat apoi ca principiu fundamental de organizare și reglementare economică de dreapta germană postbelică. Termenul „social” în această sintagmă trebuie înțeles într-un mod specific. Astăzi, în România, cuvântul „social” pare a face parte exclusiv din arsenalul stângii și al promotorilor statului asistențial. În accepțiunea adoptată de noi, însă, pentru *Societatea vie: proiect pentru România 2020*, termenul reflectă o viziune cuprinzătoare asupra interdependenței dintre libertățile și valorice economice și cele care modelează ansamblul societății la un moment dat. Astfel, valori din sfera economică, precum concurența și libertatea de inițiativă, libertatea contractelor, libertatea alegerii profesiei și a locului de muncă sunt reglate, potențate și chiar garantate de valori politice, civice și morale precum libertatea de asociere, libertatea de circulație, libertatea de expresie, dreptul de a fi recompensat conform meritelor, dreptul la educație și garantarea șansei fiecărui individ de a-și îmbunătăți starea economică și socială.

Așadar, dacă există o ordine economică, fundamentată de libera concurență și de principiul cererii și al ofertei, această ordine, pentru a nu suferi derapaje monopoliste și alte tipuri de dominante și privilegii economice, are nevoie să fie echilibrată de alte tipuri de ordine: ordinea politică, ordinea legală, ordinea morală, etc. La rândul lor, acestea își găsesc sursa libertății și drepturilor în esența economică a proprietății private. Proprietatea privată reprezintă condiția necesară pentru existența unei multitudini de forțe economice angajate concurențial, dar asigură în același

timp și descentralizarea deciziilor, reprezentând, ca sursă a libertăților individuale, o garanție puternică împotriva monopolului, sau altui abuz politic și economic.

În cadrul acestui echilibru, libertatea în spațiul economic nu este strict *libertate economică*. Libertatea, în această viziune, înseamnă deopotrivă libertate economică, o sferă privată extinsă și liberă de ingerință, dar și libertatea în sensul moral și religios, așa cum a fost concepută în tradiția civilizației europene.

Observați desigur că, în rândurile de mai sus, am vorbit concomitent despre *ordine și libertate*. Poate părea paradoxal, însă, în *Societatea vie: proiect România 2020*, libertățile întemeiază ordinea, iar ordinea garantează libertățile. Iar acest aparent paradox rezolvă de fapt, un altul, enunțat anterior, acela al *statului puternic, dar discret*. Adică acel stat capabil să dezvolte o relație de parteneriat cu cetățenii săi, membri ai diferitelor comunități ce alcătuiesc societatea vie. Un stat puternic nu înseamnă, în viziunea noastră, un stat centralist, ci dimpotrivă, unul care, în numele eficienței, adoptă principiile descentralizării și subsidiarității. Unul care trebuie să permită indivizilor și comunităților locale să-și rezolve singuri problemele, intervenind, în raport cu funcția de subsidiaritate, doar când pe plan local nu există suficiente resurse.

Un stat puternic este un stat al instituțiilor puternice, dar corect calibrate, conform nevoilor comunităților și, mai ales, conform resurselor pe care acest comunități sunt dispuse să le pună la dispoziția instituțiilor statului. De aceea, puterea unui stat nu se măsoară prin raportare la dimensiunea resurselor, ci prin raportare la nivelul de eficiență cu care sunt utilizate acestea. Astăzi, asistăm de multe ori la arbitrarul în alocarea resurselor: în loc să avem parte de un stat discret, care respectă drepturile și libertățile indivizilor și comunităților, avem încă de-a face cu un stat discreționar, care alimentează investițiile ineficiente, privilegiile și rentele, susținând parazitismul politic și alterarea mecanismelor de competență în managementul intervențiilor statului.

Pentru a putea vorbi de un stat puternic, e nevoie ca reforma actuală să ducă la anularea excepțiilor și privilegiilor de orice fel, toate conducând la dezordine și abuz, și înlocuirea lor cu un set de reguli ferme și concrete, care să creeze ordine economică, politică și socială. *Societatea vie*, prin fiecare cetățean al ei, trebuie să militeze pentru impunerea acestor reguli, a unei ordini a libertății. Statul puternic asigură această ordine, neintervenționist, rezumându-se discret la stabilirea regulilor acestui joc al libertăților. Statul devine cu adevărat garant al proprietății private, al

libertății de inițiativă, al concurenței, ca și al principiilor subsidiarității (standard al cetățenilor care știu că sunt responsabili de propria bunăstare) și al solidarității (nu în primul rând prin perpetuarea sistemului asistențial actual de înfeudare electorală, ci prin programe de incluziune care să angajeze comunitatea).

Doar aducând astfel de garanții ferme, statul poate avansa propunerea unui noi parteneriat cu societatea românească. O societate care trebuie și ea să fie pregătită să răspundă viu, ca promotoare a valorilor morale ale meritului, onestității, voluntariatului și responsabilității. Astfel de valori trebuie să devină capitalul social al națiunii, al *Societății vii*. În *Societatea vie: proiect România 2020*, dacă cetățenii vor alege să-și asume un astfel de angajament civic, fundamentat pe libertate, curaj, inițiativă și responsabilitate individuală, ordinea politică și economică a României se va schimba. Iar statul va înceta a se mai comporta arbitrar și nici nu va ajunge parazitat de oligarhia politică ori economică.